

ПОЗИЦІЯ УКРАЇНИ В МІЖНАРОДНИХ РЕЙТИНГАХ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ЇЇ ІМІДЖУ У ЗОВНІШНЬОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРИ

У сучасному світі формування глобального інформаційного простору загалом та впровадження інформаційної політики окремих держав залежать від глобальних світових змін останніх років. Серед таких змін можна виділити такі: прискорення темпів розвитку всіх сфер життя суспільства, перехід до постінформаційного суспільства, глобалізаційні процеси, збільшення впливу окремих акторів міжнародних відносин на внутрішню політику держав.

Дедалі більший вплив на формування іміджу держав, і України також, мають засоби масової інформації та комунікації, а суб'єктами формування політичного іміджу держави виступають, наприклад, президент із набором не тільки професійних, а й особистих рис, уряд, парламент із законодавчими ініціативами, члени політичних партій, які виступають перед ЗМІ із заявами або свідомо чи випадково стають учасниками таких подій, які згодом заслуговують уваги провідних закордонних інтернет-видань тих країн, до кола інтересів яких входить Україна. Серед таких країн можна виокремити держави, які формують не тільки власний інформаційний простір, а і впливають на інформаційний дискурс прикордонних або союзних держав, наприклад, США та Росія.

Індикаторами дослідження образу України у зовнішньому інформаційному просторі можуть бути події на Сході України та їх інтерпретація (війна, конфлікт, криза або громадянська війна); наявність стереотипів щодо України та її мешканців (напр., українці-заробітчани, «бандерівці» та ін.); культурна складова: видатні постаті (вчені, артисти, дизайнери), культурні події, церква, кіно або діяльність творчих колективів.

Серед індикаторів, за якими можна відслідкувати образ України в інформаційному просторі закордонних держав через присутність у міжнародних рейтингах, виокремлюється дослідження образу України через політичну владу: 1) через постать Президента, або образ українського політикуму, 2) політичний режим та діяльність політичних інститутів. Важливим є контекст моніторингу, наприклад, безвізовий режим із закордонними державами, рівень корупції, енергетичні відносини з сусідами та енергетична залежність та ін.

До важливих зовнішніх чинників формування образу держав у глобальному інформаційному просторі сучасності необхідно віднести показники, що стосуються усіх сфер суспільного життя і відображаються у міжнародних рейтингах, які щороку складаються міжнародними урядовими або неурядовими організаціями та провідними рейтинговими агенціями. Такі цільові показники сукупно врешті формують позитивний або негативний імідж країни щодо світових стандартів, які є загальноприйнятими у міжнародних відносинах.

Російський політолог та економіст Ераст Галумов до структури політичного іміджу країни відносить такі складові: образ демократії країни, імідж влади, імідж економіки країни, зовнішньополітичний імідж країни та імідж її інформаційної політики [1, с. 112]. У цьому контексті варто зазначити, що такі складові іміджу, як образ демократії країни та імідж економіки, можуть бути досліджені саме за допомогою провідних міжнародних рейтингів.

Серед таких індикаторів можна виокремити: 1) високі (або низькі) показники економічного розвитку (напр., Global Innovation Index – глобальний індекс інновацій); 2) показники рівня якості життя та добробуту населення (напр., World Happiness Report – Всесвітній рейтинг країн за рівнем щастя, рейтинг привабливості паспортів – Passport Index); 3) показники рівня демократії, які вміщують, наприклад, розвиток громадянського суспільства, свободу та незалежність ЗМІ, діяльність уряду тощо (напр., Democracy Index від The Economist Intelligence Unit); 4) інтегровані показники: економічні, політичні та соціальні показники, показники згуртованості суспільства (напр., Fragile States Index (раніше Failed States Index) – рейтинг «крихких» (неспроможних, вразливих) держав); 5) військовий

потенціал та показник можливості зовнішнього впливу на державу (Рейтинг найпотужніших націй світу в Business Insider, Global Peace Index – глобальний індекс миру) та ін.

Серед провідних рейтингів, до яких щороку потрапляє Україна за низкою показників, є рейтинги вужчої геополітичної направленості, на відміну від глобальних рейтингів, які були вказані вище. Наприклад, Nations in Transit – міжнародний рейтинг, який полягає у дослідженні стану реформ у 29 посткомуністичних країнах і адміністративних регіонах Європи та Євразії. Результати рейтингу передаються до Freedom House, міжнародної правозахисної неурядової організації, яка фінансується урядом США і займається підтримкою та дослідженням стану демократії, політичних свобод і дотримання основних прав людини. Результати такого дослідження є вкрай важливими не тільки для налагодження стратегічного партнерства США і підтримки балансу війни та миру в міжнародних відносинах, а й для формування образу України в глобальному політичному просторі.

Упорядники щорічного звіту «Nations in Transit» оцінюють країни за шкалою від 1 до 7 у таких категоріях: громадянське суспільство (ГС), незалежні ЗМІ (ЗМІ), рівень корупції (РК), рівень демократії (РД), де 1 – країни з найвищим, а 7 – країни з найнижчим рівнем демократії (див. рис. 1).

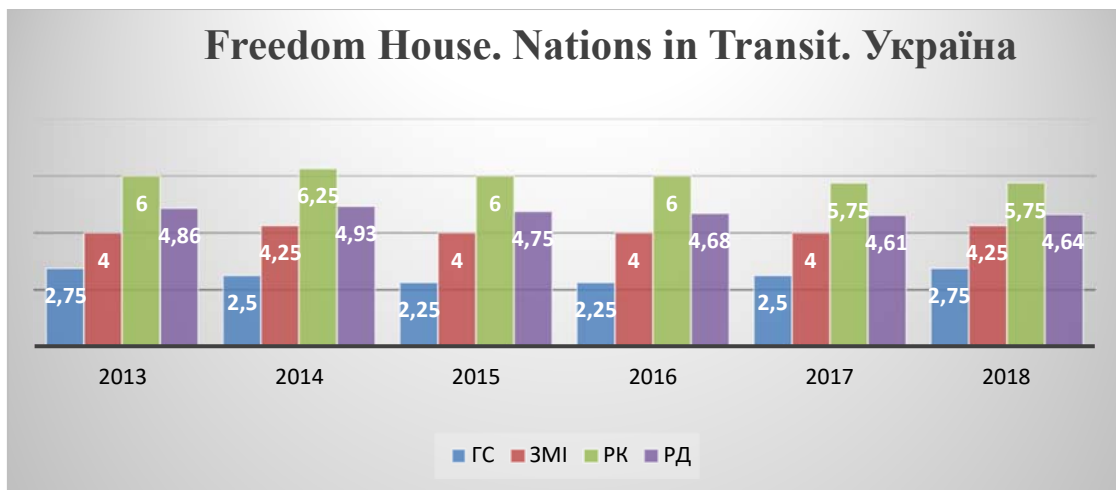

Рис. 1 – Україна у рейтингу «Nations in Transit» 2013–2018 рр.*

У рейтингу «Глобальний індекс інновацій» Україна піднялася з 71 місця у 2013 р. на 43 місце у 2018 р., де 1 – є найбільш інноваційним [3]. У рейтингу Fragile States Index (раніше Failed States Index), рейтингу вразливості, «крихкості», Україна також покращила свої позиції: з 11 місця у 2013 р. перемістилася на 86-те місце у 2018 р., де 1 – найбільш стабільні країни [4]. Але найкращий показник зафіксовано у 2015 р. (84 місце), після Революції Гідності та у розпал військового втручання РФ на територію України. Показовим є те, що у період, коли країна ставала менш вразливою до зовнішнього агресора, у Всесвітньому рейтингу країн за рівнем щастя населення позиції України погіршилися: з 87 місця у 2013 р. на 138 місце у 2018 р. [5]. У цьому контексті варто згадати також, що у Всесвітньому рейтингу привабливості паспортів Passport Index Україна у 2018 р. одразу піднялась на 34 позиції вгору, посівши 27 позицію завдяки підписанню угоди про безвізовий режим між Україною та ЄС 17 травня 2017 р.

Позиції України в міжнародних рейтингах, що були згадані вище, свідчать про те, що важко сформувати цілісний образ країни, враховуючи тільки дані авторитетних рейтингових агенцій. Зростання позицій або, навпаки, падіння країни в одних рейтингах не завжди корелюється з результатами інших рейтингів, якими б схожими за методологією вони не були. Отже, міжнародні рейтинги є показовими для формування образу країни в міжнародному інформаційному просторі лише деякою мірою, наприклад, якщо експертів-економістів або

* складено авторкою на основі [2].

політиків для виправдання того чи іншого рішення цікавлять конкретні цифри або вони до них апелюють. Пересічні ж громадяни зі всього світу у своїх уявленнях та поглядах про ті чи інші країни здебільшого покладаються на політичні стереотипи та міфи, на образи політиків, які часто згадуються у ЗМІ, але, безумовно, важливим є те, в якому контексті вони згадуються, а також на згадування видатних постатей, культурні та спортивні події, релігійні заходи, діяльність творчих колективів та, наприклад, заходи, які організуються представниками діаспор на території певних країн.

Список використаних джерел

1. Галумов Э. Международный имидж России: стратегия формирования. Москва.: Известия, 2003. 450 с.
2. Freedom House. Nations in Transit. URL: <https://freedomhouse.org/report/nations-transit> (дата звернення: 10.04.2020).
3. Global Innovation Index. URL: <https://www.globalinnovationindex.org/home> (дата звернення: 12.12.2019).
4. Fragile State Index. URL: <https://fragilestatesindex.org/> (дата звернення: 12.12.2019).
5. World Happiness Report. URL: <https://worldhappiness.report/> (дата звернення: 12.12.2019).
6. Passport Index. URL: <https://www.passportindex.org/> (дата звернення: 12.12.2019).

